

serts beperking wèl doorgegeven? Wellicht, maar vast staat dat men er in lagere regionen van de NSB geen rekening mee hield. De eerste van de speciale treinen van de Nederlandse Spoorwegen (het werden er in totaal tegen de 40) vertrokken pas op woensdag, o.m. uit Amsterdam, maar al op Dolle Dinsdag begaven zich talloze NSB'ers en andere 'foute' elementen gepakt en gezakt naar de stations om er op het beloofde transport te wachten; soms kwam het bij die stations tot samenscholingen van personen die de vertrekkenden uitjouwden en dan werd wel door patrouilles van de *Ordnungspolizei* in de lucht geschoten. In Amsterdam togen ca. zeshonderd NSB'ers, het wachten op het Centraal Station moede, naar de De Ruyter-kade achter het station om zich in te schepen op de nachtboot naar Lemmer.

De eerste evacuatietrein uit de hoofdstad vertrok, gelijk gezegd, op woensdag (de nacht van dinsdag op woensdag hadden de vluchtelingen doorgebracht in gebouwen in de buurt van het Centraal Station) en die trein werd bij Diemen door de *RAF* beschoten waarbij zes-en-dertig doden vielen. Die dag vertrokken vermoedelijk ook de eerste treinen uit Rotterdam en Den Haag en in elk geval uit Utrecht. In de trein uit Utrecht zaten niet alleen vluchtelingen uit die stad maar ook uit de wijde omgeving. Een in november geschreven verslag van een NSB'er uit Oudewater vermeldt o.m. het volgende:

'Onze reis begon 5 september 1944 des namiddags omstreeks half zes door onze gemeente te verlaten met gejoel en gefluit, nagestaard door lachende volksgenoten. Mijn kameraad die met zijn gezin met mij ging, beging de fout zich tot een opgeschoten individu te wenden met verzoek te blijven staan, wat een vloed van allerhande scheldwoorden ten gevolge had. Onze wagen waarmee wij zouden vertrekken, stond 10 minuten gaans buiten onze gemeente op ons te wachten, gespannen met een paard . . . , terwijl achter de wagen een aantal koeien waren gebonden, wat natuurlijk de lachlust van vele omstanders opwekte.

. . . Wij werden ingehaald door twee kameraden die van Vlaardingén hun bezittingen met vrouw en kinderen hadden opgehaald en zo bereidwillig waren, onze bagage en gezinnen op te laden¹ en ons ongeveer elf uur in 'Tivoli' af deden stappen² -

in die schouwburg te Utrecht kwamen op woensdag ca. duizend vrouwen en kinderen binnen; zij werden nog door Mussert toegesproken, maar 's middags was al de eerste trein naar Westerbork vertrokken die daar pas

¹ Kennelijk op vrachtauto's. ² 'Belevenissen van kam. C. G. te Oudewater tijdens de evacuatie 1944' (20 nov. 1944), p. 1 (Doc II-566, a-4).